

DANS I TRÄDGÅRDEN OCH EN EGEN KOPP

RAPPORT Särskild utlysning av uppdrag till yrkesverksamma, fria kulturskapare i Dalarna i samband med coronapandemin 2020.

Region Dalarna – Kultur och bildning

RAPPORT: Särskild utlysning av uppdrag till yrkesverksamma, fria kulturskapare i Dalarna i samband med coronapandemin 2020.

Text: Ann-Louise Rönestål Ek

Diarienummer: RD20/02471

**DANS I TRÄDGÅRDEN
OCH EN EGEN KOPP**

UNDER SOMMAREN 2020 erbjöds ett tjugotal helt unika kulturhändelser runt om i Dalarna. Allt från dans i trädgårdar till vykort från en främling och livemusik på stan. Det var frilansande kulturarbetare som skapade upplevelserna. Bakgrunden till detta var en särskild uppdragsutlysning till kulturverksamma i Dalarna. De fick söka pengar från kultur- och bildningsförvaltningen vid Region Dalarna för att genomföra coronaanpassade publika kulturhändelser som främst skulle komma personer i riskgrupp till del.

Den här satsningen gav två saker. Lindring av den svåra ekonomiska situation som många fria kulturskapare hamnade i under coronapandemin. Men också nyskapande kulturella upplevelser till människor i hela länet. Kulturen sökte upp publiken istället för tvärtom. En uppsökande verksamhet som blev mycket lyckad och visar vägen för ett nytt sätt att arbeta med regional kultur. Det ger förningar om ett blomstrande kulturliv till glädje för alla i Dalarna.

Några av intrycken sammanfattas i den här skriften.

*Kulturen sökte upp
publiken istället för
tvärtom.*

Om utlysningen

DE HÖGSTA ANSVARIGA för satsningen på uppsökande kultur är överraskade och glada över utfallet. För knappt femhundratusen kronor nådde kulturen ut brett i länet, till de som allra mest behövde få ta del av den.

Kultur- och bildningsnämndens ordförande Mursal Isa (mp) anser att den särskilda uppdragsutlysningen gav ett mervärde både för artister, publik och andra deltagare:

–Kultur- och bildningsnämnden ville genom utlysningen både ge stöd till fria, yrkesverksamma kulturskapare i Dalarna och ge länets invånare möjlighet att ta del av kultur, säger han.

Kultur- och bildningsförvaltningens chef Malin Lagergren vill se mer av det här arbetssättet:

–Med den här utlysningen har vi nått helt andra målgrupper, nya målgrupper, andra än vi brukar och det är något vi ständigt pratar om. Själva cloun i detta är att det är kulturen som sökt upp publiken, inte publiken som sökt upp kulturen. I flera projekt har det också handlat om direkt medskapande och det här är något som vi vill fortsätta att undersöka.

Mursal Isa,
ordförande Kultur- och
bildningsnämnden

Malin Lagergren,
chef Kultur- och
bildningsförvaltningen

Gatublues

PATRIK STEEN

Patrik Steen och två kompisar spelade blues på stan i Avesta och Ludvika och mötte ett uppdamt behov av livemusik:

– Att vi kom ut på stan gjorde folk så otroligt lyckliga. Vi nådde fram till många som normalt inte hör blues. I Avesta kom två tjejer i 30-årsåldern fram till mig efter att ha stått och lyssnat en stund. En av dem kom sa ”det här är ju fantastiskt, vi är utsvultna, man vill höra musik. Vad kostar det?” Jag berättade att det var Region Dalarnas initiativ, att jag fått bidrag. Men tjejen nöjde sig inte, hon sa att hon ville betala och undrade om hon kunde swischa. När jag kom hem såg jag att någon hade swischat hundra kronor till mig. Då förstår man att det vi tar för givet – kulturen – behövs.

Hur då menar du?

– Att det finns tröst i kultur. Jag märkte framförallt hur viktigt det är i dessa tider, man kände sig betydelsefull. När vi körde gatublues kändes det så rätt, jag fick mersmak. Det var mer än att spela musik, större än så. Det blir inte samma sak när man streamar.

Ser du att ett värde i att satsa mer på den här sortens uppsökande kultur?

– Ja. Man kan naturligtvis också filma och streama saker för att nå ut till fler, men i det här fallet var det mötet där och då som blev så fint och som folk behövde. Den fysiska närvaron betyder så mycket. Vi har många sinnen och de stimuleras så mycket mer om man befinner sig i samma rum. Så uppsökande kultur – absolut!

”

Man kan naturligtvis också filma och streama saker för att nå ut till fler, men i det här fallet var det mötet där och då som blev så fint och som folk behövde.

**Peter Östberg,
fotograferade och
lyssnade**

– Det var jättebra genomfört! Jag var både i Ludvika och Avesta och såg att det var bra uppslutning, rätt många kollade. Jag gillade upplägget, det blir så avslappnat, folkligt. Det skapar en gemenskap. I normala tider utan corona vore det ändå fantastiskt, så det här tycker jag man ska fortsätta med.

– Det här visar vikten av att satsa på kultur, det sammanför oss som människor.

FOTO: PETER ÖSTBERG

Mobil fiskdamm, Hilda Lindström

Kulturrevenemang i skogen, Victoria Törnqvist

Skapande aktivitet för de äldre

MARIETA TONEVA

Konstnären Marieta Toneva arbetade med textiltryck och batikfärgning tillsammans med de boende på Bjursåsgården.

De arbetade utomhus på terrassen i det fina sommarvädret och Marieta kände direkt att detta var lustfyllt och inspirerande för både de boende, personalen och henne själv:

– Det var helt perfekt från första ögonblicket. De äldre var så nyfikna och intresserade av att ta emot en möjlighet.

Gruppen äldre är i en ömmande situation just nu, de är hårdast drabbade av smittan och utsatta för värsta möjliga tristess, det blir en dubbel utsatthet med både smittorisk och isolering.

När regionens initiativ kom kände jag att jag ville göra något just för denna grupp. Jag är textilkonstnär i botten och varje människa har, oavsett ålder eller bakgrund, en relation till textil och kläder, vi omges av textil i vår vardag. Jag ville skapa en aktivitet där man skulle kunna umgås och delta utifrån sina egna förutsättningar och få omges av färger.

Hur gick det till?

– Det var flera dagars aktivitet, en person hade förberett innan med textilier som skulle färgas. De flesta av de boende deltog. De färgade lakan, t-shirts, handdukar och dekorerade. Det var väldigt tillåtande. Andra satt i rullstol och var inte så aktiva men blev ändå glada av att titta på. En i personalen lärde sig extra om schabloner. Vi arbetade med knytbatik då man behöver baljor, färg och kemikalier och gjorde också schablontryck.

Vi använde det som fanns i omgivningen, knöt in stenar till exempel. Det var enkelt och kravlöst

och byggde på nyfikenhet, att titta och testa och upptäcka vackra mönster.

Hur påverkades du?

– Det var första gången jag var på ett äldreboende och arbetade på det här sättet. Det var intressant att se från insidan och gav mig verkligen perspektiv. Jag har ju inte förut jobbat med den åldersgruppen, men såg ett nytt arbetssätt. Att knyta ihop betraktelse och handling till en kreativ process, det var något nytt för mig. Jag har jobbat med unga människor och då är det på ett annat sätt, högre tempo, vill att det ska bli färdigt.

Hur tror du att kulturlivet kommer att påverkas av denna pandemitid?

– Helt naturligt tror jag att vi alla kommer att använda digitala plattformar på flera sätt, det är positivt och det kommer att leda till fler möjligheter, samtidigt som jag vill varna för att de fysiska mötena inte får tappas bort, de är väldigt viktiga! Man förlorar en del i det digitala, det fysiska måste finnas kvar.

Vad tänker du efter att ha fått medel i denna särskilda utlysning och genomfört din aktivitet på Bjursåsgården?

– Jag tänker att när allting stängs öppnas nya vägar, det är mycket märkligt. Det här var att öppna upp för nytänkande, jag är väldigt glad att chansen dök upp. Tänk att så små medel kan skapa så många nya möjligheter.

Anna Lundell Bohlin, enhetschef Bjursåsgården

– Det kan vara svårt att lägga en sån här aktivitet på rätt nivå och jobba på ett bra sätt när många är dementa. Men det blev väldigt lyckat, Marieta var så följsam och personalen engagerad. Vi hade fint väder och kunde vara utomhus, bara det här att få se färgerna, se vad som händer när tyg stoppas ner i grönbått vatten ... att få testa batik, knyta och se vad det blev för mönster. Att få känna på materialen. De boende uppskattade det verkligen. Vår plan är att kunna ta upp tråden igen till nästa vår/sommar då man kan vara ute igen. Vi kommer nog att vända oss till Marieta igen och höra om hon vill komma tillbaka. Det behövs mer satsningar av den här typen.

”

Jag ville skapa en aktivitet där man skulle kunna umgås och delta utifrån sina egna förutsättningar och få omges av färger.

Vallmusik i berg och dal, Kåll Berit Sens

Min mammas Boogie, Cecilia Kyllinge

Trehundrafemtio gram lera

ANDREAS SJÖBLOM

Keramikerna Andreas Sjöblom och hans två kollegor i Leksand delade ut lera så att folk fick göra en egen kopp:

– Vi delade ut 100 påsar med 350 gram lera och instruktioner. Sedan brändes och glaserades kopparna och i samband med detta pratade vi med de som deltog. Annonser i sociala medier ledde till att det bildades en kö in på verkstaden med människor som ville ha en påse.

Hur var det?

– Många var intresserade och glada, och imponerade över att Region Dalarna kunde låta något sånt här vara gratis. Tanken var att låta folk få uppleva hantverk och distraheras från det som är tungt och svårt i tillvaron. Många familjer gjorde sina kit tillsammans, det var succé. Alla kom inte tillbaka, men drygt hälften av kopparna blev brända och klara. Det ska bli en digital utställning med kommentarer och bilder.

Hur kändes det för dig att göra detta?

– Det var roligt och givande att ge glädje och hjälpa, inte tänka på att tjäna pengar. Jag fick mersmak och viljan att göra mer som är riktat till de som bor här i bygden. Bidra till att hitta intressen, prova hantverk, förmedla känslan. Majoriteten av deltagarna hade aldrig testat keramik eller något hantverk utan var bara nyfikna. Vi har sålt kit förut, men nu när vi testat gratis så försvinner tröskeln och fler förstår hur kul det är. Många kom tillbaka. De var så jätteduktiga, många fina uttryck blev det.

Hur tror du att Dalarnas kulturliv kommer att förändras av pandemin?

– Det är mycket prat om gallerier och scener som försvinner och kulturutövare som har det väldigt

svårt. Men samtidigt tror jag att det finns möjlighet att få intresset för hantverk att växa, nu när folk har mer tid att fundera över sin tillvaro så upptäcker de behovet att använda händerna, jag tror det finns utrymme att nära kreativa idéer av den här typen, till exempel i samarbete med aktörer som Region Dalarna.

Jag tänker att detta är ett praktexempel på uppsökande kultur – är det något som behöver utvecklas?

– Ja absolut! Överallt, även i vårt län – speciellt här och på små ställen, i städer lever man närmare kulturen hela tiden. När vi är mer utspridda behövs denna typ av initiativ. Att sätta av pengar för uppsökande kultur med målet att dela ut grejer gratis, att besöka människor som förutsättningslöst får prova olika typer av kultur – få delta, inte bara vara åskådare – det är bra tror jag.

”

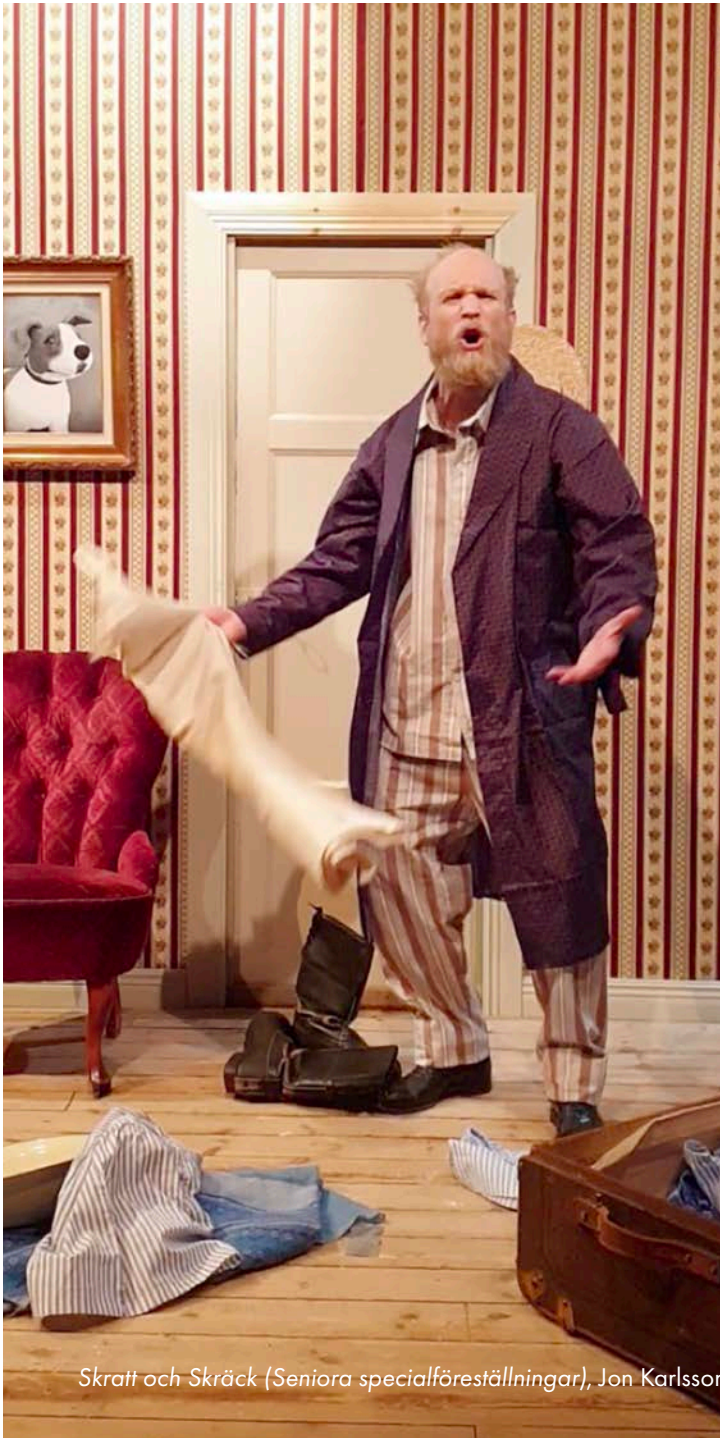
Nu när folk har mer tid att fundera över sin tillvaro så upptäcker de behovet att använda händerna.

**Ulf Linnaeus,
Leksand**

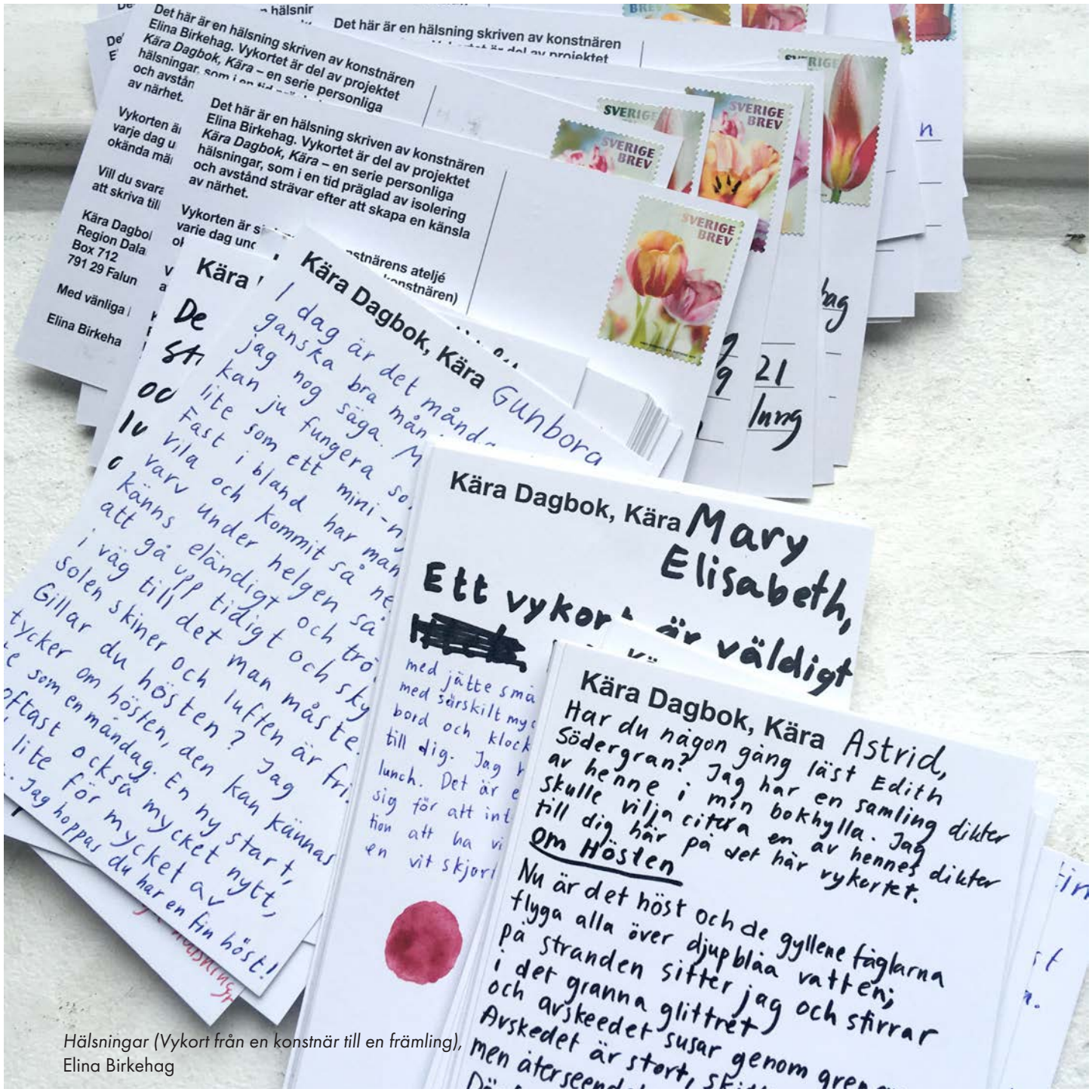
– Jag och min fru Karin deltog och det var inspirerande, även om det blev blandat resultat, för vi grejade ju utan maskin. Det var väldigt kul och nu vill vi gå drejkurs!

– Det är jättekul att något sånt här händer, att få testa på något med händerna i dessa tider, göra något eget pyssel, vad det än må vara. Att få se ett resultat av det man själv gjort. Min fru tyckte också att det var roligt. Det är mysigt att det händer något på byn.

Skratt och Skräck (Seniora specialföreläsningar), Jon Karlsson

Det här är en hälsning skriven av konstnären
 Elina Birkehag. Vykortet är del av projektet
 Kära Dagbok, Kära - en serie personliga
 hälsningar, som i en tid präglad av isolering
 och avstånd strävar efter att skapa en känsla
 av närhet.

Vykorten är
 varje dag u
 okända mä
 Vill du svara
 att skriva till
 Kära Dagbok
 Region Dala
 Box 712
 791 29 Falun
 Med vänliga
 Elina Birkehag

Kära Dagbok, Kära Gunbora

De ganska bra mänd
 Jag nog säga. M
 Jag kan ju fungera so
 lite som ett mini-n
 Fast i bland har man
 varv och kommit så ne
 känns under helgen så
 att gå upp tidigt och sty
 i väg till det man måste.
 Solen skiner och luft
 Gillar du hösten, den kan kännas
 tycker om hösten, den kan kännas
 som en måndag. En ny start,
 oftast också mycket av
 lite för mycket av
 Jag hoppas du har en fin höst!

Kära Dagbok, Kära Mary
 Elisabeth,
 Ett vykort är väldigt

Kära Dagbok, Kära Astrid,
 Har du någon gång läst Edith
 Södergran? Jag har en samling dikter
 av henne i min bokhylla. Jag
 skulle vilja citera en av hennes dikter
 till dig här på det här vykortet.
Om Hösten

Nu är det höst och de gyllene fåglarna
 flyga alla över djupblå vatten;
 på stranden sitter jag och stirrar
 i det granna glittret
 och årskedet susar genom gren
 Årskedet är stort, sk
 men återseend

Hälsningar (Vykort från en konstnär till en främling),
 Elina Birkehag

Dansogram

MY JOHANSSON

Dansaren My Johansson knackade på hos folk i Malung-Sälens kommun och erbjöd sig att dansa i deras trädgårdar. För My blev det ett helt nytt sätt att arbeta och möta publiken:

– Det var så fint, blev så intimt. Människor behövde det verkligen, jag fick en väldigt direkt respons. På teatern går du ut bakvägen, men här är du mitt framför en person och då blir det nära och dialog. Jag fick mycket positiv feedback. Allt från "oj så bra" till "vackert och graciöst", "så där kan jag inte böja mig", många ville veta var min nästa föreställning skulle vara, var de kunde hitta mig på nätet. Jag är väldigt intresserad av det performativa, det här blev en helt annan kommunikation mellan scenen och betraktaren än vad jag är van vid.

Tackade alla du knackade på hos ja till erbjudandet?

– Nej, haha! Det klart att det är lite speciellt att knacka på dörren och erbjuda dans ute. Mest var det positivt och folk ville se det, de hade knappt en aning om vad dans var och det blev något nytt för många. En hel hög var inte intresserade, de sa "det där är ingenting för mig!" Några sa "jag dansar lite folkdans, jag håller på själv så jag behöver inte se det där". Beroende på person så bemötte jag det med "det är ok, jag ska inte störa", men jag stannade oftast några minuter och pratade för de behövde social kontakt. De flesta ville verkligen prata. Det blev aldrig dörren i ansiktet.

Jag tänker att detta är ett praktexempel på uppsökande kultur, är det något som behöver utvecklas i Dalarna tror du?

– Det tror jag absolut, för många i Dalarna vet inte riktigt vad dans är, det är en väldigt liten procent

som går och ser det. Uppsökande dans gör att människor i länet får möta konsten, man kan aldrig veta vad man gillar om man aldrig ser det. Det här är ett bra sätt att bygga en publik och få ut dansen till fler. Den muntliga feedback var härlig. Att få höra hur dansen påverkat dem så starkt, att det de sett gjort skillnad i deras vardag.

”

Uppsökande gör att de får möta konsten, hur kan de veta om de gillar det om de aldrig ser det.

**Yvonne Åkerlind,
Malung**

– Jag tyckte det var jättestygt och överraskande när My ringde på dörren. Det var ett väldigt fint initiativ, att det hände någonting. Det gav mig och min man mycket. Det var flera andra personer som kom och satte sig och tittade på när My dansade också och jag har hört kommentarer från andra håll där hon har varit, att det har varit mycket uppskattat. Jag betalar gärna skatt om jag får sånt här tillbaka.

Fakta om beviljade uppdrag

TILL DEN SÄRSKILDA uppdragsutlysningen kom 49 ansökningar från frilansande kulturarbetare. Av dessa ansökningar beviljades 22 medel till en totalsumma av knappt 500 000 kronor. Närmare 2 800 personer nåddes av kultur- och konstupplevelserna.

Målgruppen var främst personer i riskgrupp, men även barn, allmänhet, daglediga och arbetslösa. Kulturhändelserna ägde rum i stort sätt hela Dalarna.

Bland de genomförda uppdragen dominerade musik som konstform. Men dans, hantverk, bild, litteratur och blandade uttryck var också representerade. Uppdragen har genomfördes juni till november 2020.

Fakta om beviljade uppdrag:

Antal uppdrag: 22

Total summa: 498 500 kr

Antal gig: 140

Publik: ca 2 800 personer

Publikgrupper: Allmänhet, arbetslösa, barn, daglediga, personer inom LSS, personer i riskgrupp, personer i hemmakarantän, äldre boende hemma, äldre på vård- och omsorgsboende.

Anna Ihlis & Hanna Enlöf spelar på äldreboenden, Hanna Enlöf

Kära Dagbok, Kära Serife,

Vad fint att få skriva en hälsning till dig - även fast vi inte känner varandra. Jag har tänkt mycket på brev-skrivande på sistone. Jag gör det allt mer sällan, i stället sms'ar jag och mejlar säkert tjugo gånger om dagen. Det är något helt annat att skriva, för hand. Det känns mer sårbart, mer personligt. Och man kan inte riktigt suddas ut några misstag, åtminstone om man skriver med bläck som jag gör nu. Det sägs ju även att man kan tyda någons personlighet genom handstilen. Vad har du för relation till att skriva för hand?

FOTO: PETER ÖSTBERG

Blues på stan, Clas Yngström

Beviljade ansökningar

Anna Ihlis och Hanna Enlöf spelar på äldreboenden
Blues på stan
Äldreboende turné med Broder Henrik Rapp
Dans Hemleverans
Dansogram
Emma Nordin sjunger Dan Andersson
Gatublues
Hälsningar (Vykort från en konstnär till en främling)
Jazz i Grövelsjön
Kulningsworkshop
Kulturevenemang i skogen
Min mammas Boogie
Mobil fiskdamm
Musik i midsommar
Musik till glädje för äldre & sjuka
One family
Skapande aktivitet för de äldre
Skratt och Skräck (Seniora specialföreställningar)
Trehundrafemtio gram lera
Turné på serviceboenden i Dalarna
Tälj träff
Vallmusik i berg och dal

Hanna Enlöf
Clas Yngström
Henrik Rapp
Marika Renhuvud
My Johansson
Emma Nordin
Patrik Steen
Elina Birkehag
Marie Enback (inställt)
Malin Foxdal
Victoria Törnqvist
Cecilia Kyllinge
Hilda Lindström
Maria Jonsson
Roger Zakrisson
Pierina Wester
Marieta Toneva
Jon Karlsson
Andreas Sjöblom
Karin Park
Sofi Karlsson
Kål Berit Sens

Dans Hemleverans, Marika Renhuvud

KRISER PRÖVAR SAMHÄLLET. Snabbt måste nytänkande till för att hantera svårigheter och överbrygga hinder. Förändringsprocesser som kommit igång så smått tar plötsligt flera kliv framåt.

Under coronapandemin har det blivit tydligt för många människor att kulturen spelar en viktig roll i deras liv. Kulturen betyder mycket för hälsan och måendet.

För frilansande kulturarbetare har restriktionerna till följd av pandemin lett till att de tvingats ställa in planerade uppdrag och förlorat inkomst.

Hela denna situation väckte hos oss på Region Dalarnas kultur- och bildningsförvaltning viljan att testa nya arbetsätt. Med den extra uppdragsutlysningen fick vi se hur skickliga kulturarbetare på kort tid lyckades skapa en mångfald av upplevelser och uttryck, till stor glädje för både dem själva och publiken. Kulturen nådde ut bredare än någonsin och till nya målgrupper. Uppsökande kultur är ett arbetsätt som vi vill satsa mera på inom Kultur och bildning. Det utvecklar kulturlivet och skapar samhörighet.

**REGION
DALARNA**